

Till
Inspektionen för strategiska produkter
Box 6086
171 06Solna

Begäran om förtydligande av klassificeringsgrunder rörande krigsmaterieförteckningen i bilagan till förordning (1992:1303) om krigsmateriel

Bakgrund

Säkerhets och försvarsföretagen (SOFF) önskar veta om Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har samsyn med SOFF gällande nedan beskrivna syn på regelverket rörande krigsmateriel. I första hand lag (1992:1300) om krigsmateriel samt förordning (1992:1303) om krigsmateriel och dess bilaga krigsmaterieförteckningen. SOFF önskar även veta hur ISP ser på att återuppta publiceringen av "*ISP Handbok Krigsmateriel*" (handboken) som först publicerades 1998.

Eftersom SOFF:s medlemsföretag i stor utsträckning upplever att mycket av den praxis som skapats av ISP genom åren i snabb takt håller på att utvecklas och ändras så ökar behovet för företagen att i takt med dessa förändringar få löpande information om hur de ska agera inom vissa områden då det finns en stark oro skapad av den upplevda otydlighet som uppstått. Företagen tycker förvisso att det är rimligt att det finns exportkontrollagstiftning och att åtgärderna som för närvarande vidtas hos ISP på sikt kommer hjälpa till att skapa en tydligare tillämpning för framtiden men däremot blir den nuvarande situationen väldigt osäker för företagen vilket skapar osäkerhet, förhöjda kostnader samt tappade affärer. Detta skapar även en tillfällig frustration hos företagen om de dels inte kan kommunicera med myndigheten och dels inte längre kan förlita sig på tidigare besked och eller praxis. Eftersom ISP av naturliga skäl inte i förväg kan meddela dessa ändringar av tolkningar och arbetssätt eller krav på företagen eftersom mycket av den ändring av praxis uppstår efter beredning och beslut av myndigheten så avser SOFF över tid begära ett antal förtydliganden inom vissa områden där företagen upplever att det råder osäkerhet med avsikt att kommunicera detta till medlemsföretagen och andra berörda.

Publicering av handbok

Vad som främst eftersträvas av företagen är förutsägbarhet och snabb handläggning av ärenden vilket bara kan åstadkommas av tydliga regler, konsekvent tillämpning och god

kommunikation med företagen som står under tillsyn. Vad som även skulle underlätta för företagen, och för den delen ISP, vore om myndigheten uppdaterade och återupptog en löpande publicering av handboken men i en mer detaljerad och förklarande form som kan vägleda företagen hur de bör resonera vid klassificering och ansökningar samt hur man kan sätta upp interna regelverk för efterlevnad av regelverket. Beroende på utformningen av en sådan handbok skulle en sådan åtgärd med stor sannolikhet underlätta för ISP i kontakten med företagen och drastiskt minska behovet av ett antal möten och förfrågningar som annars skulle inkomma från olika företag till myndigheten samt möjliggöra mer stringenta och tydliga ansökningar för snabbare handläggning. Även samförståndet rörande hur regelverken ska efterlevas torde bli bättre. SOFF:s medlemsföretag kan även tänka sig att tillhandahålla praktiska användarexempel till en sådan handbok.

Klassificering

Av förarbetena¹ till nuvarande lag (1992:1300) om krigsmateriel framgår bland annat att det är lagstiftarens avsikt att krigsmaterielbegreppet bör kopplas starkare till den destruktiva vapenverkan hos materielen samt att materielen primärt bör identifieras i dess potentiella användning i en process vars slutmål är att åstadkomma en förstörelsebringande verkan. Vidare beskrivs att klassificeringar bör grundas på ett funktionskriterium och ett konstruktionskriterium samt att funktionskriteriet ska ha en anknytning till en förstörelsebringande vapenverkan.² Bedömningen av materiel bör därför göras utifrån hur aktivt produkten medverkar för att uppnå stridsverksamhetens yttersta syfte och vilken funktion materielen har i det totala militära stridsförloppet ska därför vara avgörande för om materielen ska anses utgöra krigsmateriel eller ej.³

Krigsmaterieförteckningen⁴ till föregående lag angav att "för militärt bruk utformad" materiel ska falla under lagens bestämmelser endast om de påtagligt avviker från motsvarande civila materiel vilket även kommer till uttryck i "Begreppet krigsmateriel"⁵ (begreppsutredningen). Förarbetena rörande införandet av EU:s "Intra Community Transfer Directive" och EU:s militära lista anger att nuvarande och tidigare svenska krigsmaterieförteckningen i allt väsentligt omfattar samma materiel.⁶ Begreppen "särskilt utformade eller modifierade" från tidigare krigsmaterieförteckning och "särskilt utformats eller modifierats" från EU:s militära lista bör således ha samma betydelse och tolkas utifrån samma principer. Utredaren till begreppsutredningen anger också att det logiskt sett vore meningslöst att kontrollera produkter där det finns likvärdiga substitut på den civila marknaden.

"Har komponenten (delsystemet) en avgörande inverkan på totalsystemets förstörelsebringande egenskaper bör den anses jämställd med krigsmateriel, dock under förutsättning att funktionsmässigt likvärdiga produkter (komponenter) inte finns tillgängliga på den civila marknaden. Den sistnämnda specifikationen är naturlig bl.a. därför

---

¹ Prop 1991/92:174 s 27-30 samt prop 2010/11:112 s 27-31.

² Prop 2010/11:112 s 28.

³ Prop 1991/92:174 s 32.

⁴ Prop 1991/92:174 s 25.

⁵ SOU 1989:66 s 40.

⁶ Prop 2010/11:112 s 28.

att det vore helt meningslöst att inom Sveriges gränser tillämpa en reglering enligt utförsellagen beträffande varuslag, som är all-mänt tillgängliga i civil internationell handel i övrigt.”⁷

Missile Technology Control Regime (MTCR) går något längre och definierar i sitt regelverk att ett delsystem endast kan anses ”särskilt utformat” för missiler så länge delsystemet inte har någon annan funktion eller annat användningsområde. Sverige är medlem i MTCR sedan 1991 och denna klassificeringsprincip bör därför tillämpas i Sverige. Att tillämpa olika klassificeringsgrunder eller andra tolkningar av samma begrepp i olika kontrollkoder i kontrollistorna skulle skapa förvirring och rättsosäkerhet.

”“Specially designed” describes equipment, parts, components, materials or “software” which, as a result of “development”, have unique properties that distinguish them for certain predetermined purposes. For example, a piece of equipment that is “specially designed” for use in a missile will only be considered so if it has no other function or use. Similarly, a piece of manufacturing equipment that is “specially designed” to produce a certain type of component will only be considered such if it is not capable of producing other types of components.”⁸

I begreppsutredning tog utredaren ställning mot ett ”köparkriterium”⁹ då det skulle göra klassificering flexibel och det skulle motverka en strävan mot tydlighet och konsekvens i regeltillverkningen. Detta bekräftas även i propositionen till nuvarande lag.¹⁰ Resultatet av detta blev att klassificeringsbeskeden inte får grundas på vem som krävställer en produkt, finansierar dess utveckling eller vem som köper produkten utan det är endast konstruktionskriteriet tillsammans med funktionskriteriet och dess koppling till funktionens förstörelsebringande verkan som ska beaktas.

”Klassificeringen av krigsmateriel sker idag med utgångspunkt i materielens funktion och konstruktion. Produkter med såväl civil som militär användning klassificeras som krigsmateriel när de i sin militära funktion har en förstörelsebringande effekt.”¹¹

Klassificering skulle lättast kunna beskrivas så att huvudregeln är att materielen ska bedömas utifrån konstruktions- och funktionskriterierna tillsammans. Undantaget från huvudregeln är produkter som kan användas både civilt och militärt som enbart ska bedömas utifrån funktionskriteriet och de blir endast krigsmateriel om de har en förstörelsebringande effekt i sin militära funktion. Däremot ser inte SOFF att det går att tolka in i nedanstående citat att konstruktionskriteriet ensamt kan avgöra att materielen blir krigsmateriel om materielen inte har en specifik militär funktion.

I likhet med ovanstående bör begreppet ”särskilt utformat” inte vara tillämpligt för produkter som har civila motsvarigheter då ordet ”särskilt” i kontrollistan indikerar att produkten ifråga på något vis måste vara unik och inneha säregna militära funktioner. SOFF har tolkat att

---

⁷ SOU 1989:66 s 40.

⁸ Missile Technology Control Regime (M.T.C.R.), Equipment, Software and Technology Annex, 30th November 2018 s 16. http://mtcr.info/wordpress/wp-content/uploads/2018/12/MTCR-TEM-Technical_Annex_2018-11-30.pdf

⁹ SOU 1989:66 s 9.

¹⁰ Prop 1991/92:174 s 28.

¹¹ Prop 2010/11:112 s 28.

ordet "särskilt" har betydelse i sammanhanget annars skulle regeringen istället enbart använt begreppet "utformat eller modifierat för militär användning" utan kvalificering av ordet "särskilt".

Inte heller materiel som faller under begreppen "särskilt utformade komponenter", eller liknande skrivelser i krigsmaterieförteckningen, bör kunna anses utgöra krigsmateriel om komponenten eller delsystemet har en civil tillämpning och dess funktion inte har någon koppling till en förstörelsebringande effekt. Med liknande skrivelser avses alla kategorier i krigsmaterieförteckningen som exempelvis innehåller därtill "särskilt utformade" eller "modifierade": "delar", "komponenter", "tillhörande delar", "tillhörande utrustning" etc.

Däremot kan givetvis dessa produkter fortfarande anses vara modifierade för militär användning om produkten är anpassad för att monteras i en militär slutprodukt. För den händelsen bör produkten ses som krigsmateriel när den är anpassad för att kunna monteras i en militär slutprodukt. Men om man tar bort det gränssnitt som möjliggör montering i en militär slutprodukt så bör den återgå till att anses vara civil.

Avklassificering

Klassificeringar ska alltid göras utifrån det för stunden gällande regelverk och omständigheter. Om de faktiska omständigheterna eller regelverken ändras så kan även förutsättningarna för en klassificering ändras vilket medför att en produkt i ett senare skede kan avklassificeras om exempelvis motsvarande civila produkter kommit ut på den civila marknaden eller om krigsmaterieförteckningen ändras.

I linje med att ISP har uttryckt att myndigheten endast kan lämna besked och inte beslut eftersom förutsättningarna för kontroll kan ändras så ser SOFF att samma princip även medför att det inte finns några hinder mot att avklassificera materiel eller mjukvara. Det vore i sig självt inte rimligt att materiel eller mjukvara ska anses vara kontrollerade för alltid av den enda anledningen att materielen eller mjukvaran vid tidpunkten för utvecklingen hade högre prestanda eller bättre funktioner än civila motsvarigheter om den förutsättningen inte längre stämmer och det finns civila användningsområden för materielen. Särskilt eftersom myndigheten inte fattar beslut utan endast lämnar besked.

Likaså kan militärt klassificerade produkter med militära funktioner modifieras och avklassificeras till att bli civila om de har ett civilt användningsområde och de inte längre har någon förstörelsebringande effekt.

Systemsäkerhets-, arbetsmiljösäkerhetsprodukter eller delsystem i kontrollerade slutprodukter som inte är uttryckligt angivna i krigsmaterieförteckningen och som utvecklats utifrån civila lagkrav eller generellt för personsäkerhet och som inte har någon militär funktion bör inte anses kunna utgöra krigsmateriel då den typen av materiel inte har någon exklusiv militär konstruktion eller funktion. Exempelvis brandsläckningssystem, flygvärdighetssystem, blinkers eller lysen på fordon, livbåtar, säkerhetsbälten, krockkuddar, kollisionsvarningssystem etcetera.

SOFF anser även att äldre produkter eller teknik inom varuslag vilka har en civil användning och som inte har någon förstörelsebringande effekt bör avklassificeras om det inte längre finns någon militär slutanvändare som använder produkten och produkten inte har någon koppling till en förstörelsebringande verkan.

Begäran

SOFF önskar veta om ISP har samsyn med SOFF rörande ovanstående bedömningar och för den händelse ISP är av annan åsikt skulle SOFF uppskatta om ISP kan förtydliga hur regelverken bör läsas så att företagen ges en bättre möjlighet att efterleva reglerna.

Det vore även önskvärt om ISP kan förmedla vad som erfordras och under vilka omständigheter det skulle vara möjligt för ISP att återuppta en kontinuerlig utveckling, uppdatering och publicering av "*ISP Handbok Krigsmateriel*" då en sådan vägledning som följer utvecklingen inom området skulle vara mycket värdeskapande för SOFF:s medlemsföretag, ISP, myndigheter och andra som tillverkar eller tillhandahåller krigsmateriel.

SOFF uppskattar det arbete ISP gör för att förbättra rättstillämpningen och beslutsspårbarheten och hoppas att ISP kan tänka sig att återuppta den dialog som tidigare förts mellan parterna. Vi ser fram emot ert svar.

Ovan begäran har beretts av medlemsgruppen för exportkontroll.

Stockholm den 12 september 2019.

För föreningen,

Robert Limmergård
Generalsekreterare